

SOSYAL GÜVENLİK KURUMU UYGULAMALARINDA UZLAŞMA

1. Giriş

Sosyal sigorta sistemi, çalışanların çalışma hayatlarında veya sonrasında karşılaşılabilecekleri risklere: “hastalık, işsizlik, iş kazası, yaşlılık, malullük, ölüm vb.” karşı primli bir koruma mekanizmasıdır.

Buna karşın, vergi ise devletin egemenlik gücüne dayanarak bireylerden aldığı, karşılıksız ve zorunlu mali yükümlülüktür. Burada “karşılıksızlık”, kişinin ödediği verginin karşılığında doğrudan bireysel bir hizmet elde etmemesi anlamına gelmektedir. “Karşılıksızlık” kavramı sebebiyle vergi mevzuatında istisnalar dışında geniş bir uzlaşma müessesesi mevcut bulunmaktadır.

Sosyal sigorta sisteminde çalışanlar ve işverenler, gelirlerinden belli bir oranda prim öderler ve karşılıklı söz konusudur. İşveren veya bağımsız çalışanlar, prim ödeme yükümlülüğü kapsamında tescil ve bildirim yükümlülüklerini getirmemeleri, eksik veya gecikme ile yerine getirmeleri halinde fark sigorta primi, gecikme zammı, gecikme cezası ve idari para cezaları müeyyideleri ile karşılaşır.

Sosyal Güvenlik Kurumu’nda prim alacakları ve müeyyidelerle ilgili olarak geniş bir uzlaşma müessesesi bulunmamakla birlikte istisna olarak asgari işçilik uygulamasında sınırlı da olsa bir uzlaşma düzenlemesi 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 sayılı Kanun ile sosyal güvenlik mevzuatında yer bulmuştur.

Bu yazımızda Sosyal Güvenlik Kurumu uygulamalarında uzlaşma müessesesinin hangi halde işletilebileceği ve esasları yer almaktadır.

2. Sosyal Güvenlik Kurumu’nda Uzlaşmanın Kapsamı

Devamlı mahiyetteki, işyeri mahiyet kodu 2 olan işyerlerinde Kurum müfettişlerince yapılacak asgari işçilik incelemesi sonucunda tespit edilecek ve sigortalılara mal edilmeyen eksik işçilik tutarı üzerinden hesaplanacak fark sigorta primi, gecikme cezası ve gecikme zammı ile bundan dolayı uygulanacak idari para cezaları için uzlaşma talebinde bulunulabilecektir.

İşyeri mahiyet kodu 4 olan geçici ve mevsimlik işyerlerinde, asgari işçilik uygulaması sonucunda eksik işçilik prim borcu bulunduğu tespit edilen işverenlerin uzlaşma talebinde bulunma hakları yoktur.

İşyeri mahiyet kodu 2 olup da inşaat ve ihale konusu işler için sosyal güvenlik müdürlükleri tarafından yapılan asgari işçilik değerlendirmesi sonucu işveren tarafından yapılan itiraz veya işçilikli faturaların olması gibi sebeplerle müfettiş incelemesi talebinin olması sonucu müfettiş incelemesi yapılan işyerleri için yapılan asgari işçilik incelemesi sonucunda çıkan fark matrah ve uygulanan idari para cezaları için uzlaşma yapılması söz konusu değildir.

Genel olarak işyeri mahiyet kodu 2 olan daimi işyerlerinde SGK Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı’nın yıllık programında yer alan asgari işçilik incelemesi yapılacak sektörlerdeki işyerleri ve Kurumun denetim ile görevli müfettiş ve denetmenleri tarafından asgari işçilik incelemesi yapılması önerilen işyerlerinde yapılan incelemeler sonucu çıkan sigortalılara mal edilmeyen eksik işçilik tutarları ve idari para cezaları için uzlaşma yapılması söz konusudur.

3. Uzlaşma Talebinin Hangi Aşamada ve Nasıl Yapılması Gerektiği

İşverenler, incelemenin başlangıcından, incelemeyle ilgili düzenlenen raporun ilgili kurum ünitesine gönderilmesine kadar geçen süre içerisinde her zaman uzlaşma talebinde bulunulabilir. Yalnız işyeri hakkında düzenlenen müfettiş raporunun ilgili Kurum ünitesine gönderilmesinden sonra işveren tarafından uzlaşma talebinde bulunulması durumunda bu talep dikkate alınmayacaktır.

Uzlaşma talebi, incelemeyi yapan Müfettişe veya Müfettişin sürekli görev yaptığı Grup Başkanlığına ya da ilgili İl Müdürlüğüne uzlaşma talep dilekçesinin verilmesi ile olur. Genel olarak uygulamada müfettiş tarafından işveren, kayıt inceleme tutanağı tanzim edilmesi aşamasında bilgilendirilir. Bunun üzerine uzlaşma talebi, inceleme tutanağında yer alması ile yazılı başvuru yapılmış olacaktır.

4. Uzlaşma Süreci ve Uzlaşma Tutanağına Uyulmaması

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı'nın asgari işçilik raporunu onayladığı tarih itibar edilerek, müfettiş tarafından hesap edilen fark asgari işçilik matrahlarının mal edildiği aylar için gecikme cezası ve gecikme zammı ile hesaplanan prim aslı ve idari para cezası miktarı uzlaşma görüşmesinde işverene sunulur.

Uzlaşmaya varılması halinde, bu durum tutanakla tespit edilir. Uzlaşılan tutarlar kesin olup, uzlaşma konusu yapılan tutarlar hakkında işverence dava açılmaz ve hiçbir merciye şikâyet ve itirazda bulunulamaz. Uzlaşılan prim ve idari para cezaları, uzlaşma tutanağının düzenlendiği tarihten itibaren 1 ay içinde ödenir. İşveren, uzlaşılan idari para cezası tutarı için ayrıca peşin ödeme indiriminden yararlandırılmaz.

Uzlaşma neticesinde indirim yapılması nedeniyle tahsil edilmemiş olan sigorta primlerinin daha sonra Sosyal Güvenlik Kurumu veya mahkeme kararıyla sigortalılara mal edilmesi halinde, daha önce eksik tahsil olunan sigorta primleri, sigortalının çalıştığı süre ve sigorta primine esas kazancı dikkate alınarak gecikme cezası ve gecikme zammı ile tahsil olunur.

Söz konusu incelemelerde sigortalılara mal edilecek olan fark sigorta primlerinin ortaya çıkması halinde sigortalılara mal edilecek olan fark sigorta primleri uzlaşma kapsamına alınamaz. Ayrıca sigortalılara mal edilecek olan fark sigorta primleri ve bu sigortalıların çalışmalarının bildirilmemesi veya eksik bildirimini nedeniyle uygulanacak olan idarî para cezaları da uzlaşma konusu yapılamaz.

Uzlaşma neticesinde indirim yapılması nedeniyle tahsil edilmemiş olan ve kişilere mal edilmemiş sigorta primlerinin daha sonra Sosyal Güvenlik Kurumu veya mahkeme kararıyla sigortalılara mal edilmesi halinde, daha önce uzlaşma sebebiyle indirimli tahsil olunan sigorta primleri, sigortalının çalıştığı süre ve sigorta primine esas kazancı dikkate alınarak gecikme cezası ve gecikme zammı ile tahsil olunur.

Uzlaşma talebinde bulunan işveren, tayin edilen uzlaşma gününden önce yazılı olarak Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına veya komisyona bu talebinden vazgeçtiğini bildirebilir. Bu durumda işveren uzlaşma talep etmemiş gibi işlem tesis edilir.

5. Sonuç

Sosyal Güvenlik Kurumu, prim alacakları ve müeyyidelerle ilgili olarak geniş bir uzlaşma müessesesi bulunmamakla birlikte devamlı mahiyetteki, işyeri mahiyet kodu 2 olan işyerlerinde Kurum müfettişlerince yapılacak asgari işçilik incelemesi sonucunda tespit edilecek ve sigortalılara mal edilmeyen eksik işçilik tutarı üzerinden hesaplanacak fark sigorta primi, gecikme cezası ve gecikme zammı ile bundan dolayı uygulanacak idari para cezaları için uzlaşma ilk defa 5510 sayılı Kanun ile sosyal güvenlik mevzuatında yer almıştır.

Bu düzenleme ile uzlaşma, işverenlerin yargı yoluna başvurmadan, Kurum ile anlaşmak amacıyla başvurabilecekleri idari bir çözüm yoludur.

İşverenlerin Sosyal Güvenlik Kurumu Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı Müfettişleri tarafından yapılan asgari işçilik incelemeleri sonucu tespit edilen sigorta primi, gecikme cezası ve gecikme zammı tutarlarına ilişkin uzlaşma müessesesinden yararlanabilmeleri için;

- İncelemenin devamlı mahiyetteki işyerlerinde (Devamlı işyeri ile geçici ve mevsimlik işlerin ikmal edildiği işlere uygulanan asgari işçilik incelemesi hariç tutulmuştur.) yapılmış olması,
- İşverenin talepte bulunması,

- Asgari işçilik sonucu tespiti yapılan fark sigorta prim matrahının sigortalılara hizmet kazandırılmayacak şekilde olması,
- Asgari işçilik inceleme raporunun Sosyal Güvenlik Kurumu Müfettişi tarafından ilgili Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü/Sosyal Güvenlik Merkezine gönderilmemiş olması, gerekmektedir.

BARIŞ ERDEM DANIŞMANLIK SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU EKİBİ

is.✓verenim.com

